

Könyvtár-pedagógiai program

**Miskolci SZC Szemere Bertalan
Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és
Kollégiumának Iskolai Könyvtára**

Miskolc, 2018. augusztus 31.

Jóváhagyta:

**Szabó András
igazgató**

Készítette:

**Tóth Péterné
könyvtáros tanár**

Tartalomjegyzék

Jogszályi háttér.....	4
I. Általános rész	5
1. Az iskolai könyvtár alapfeladatai	5
2. Az iskolai könyvtár kiegészítő feladatai	5
3. Az iskolai könyvtár szakmai feladatai.....	5
4. Az iskolai könyvtár általános céljai	6
5. Az iskolai könyvtár küldetésnyilatkozata	6
6. Helyzetelemzés	7
6.1. Az iskolai könyvtárra vonatkozó általános adatok	7
6.2. Az iskolai könyvtár története.....	7
6.3. Az iskolában elfoglalt helye	8
6.4. A könyvtár szerepe a pedagógiai programban.....	8
6.5. A könyvtár-pedagógia helyzete és szerepe az intézményben.....	9
6.6. A könyvtár kapcsolatai.....	9
Felhasznált irodalom	10
II. Nevelési program	11
1. Fejlesztési területek, módszertani alapelvek, kulcskompetenciák	11
2. Kerettantervek bevezetői	11
3. A helyi pedagógiai program nevelési céljaihoz való kapcsolódás.....	14
4. Fejlesztési program, IFLA-UNESCO közös nyilatkozata	14
4.1. Az információs műveltség elsajátítása.....	14
4.2. Az olvasó és könyvtárhasználóvá nevelés	15
4.3. Tanórai célkitűzések	15
4.4. Tanórán kívüli foglalkozások.....	15
5. Tehetséggondozás tanórán kívüli lehetőségei az iskolai könyvtárban	16
III. Oktatási program	17
1. Helyi tanterv	17
2. Könyvtár-pedagógiai terv	18
3. Értékek, célok, feladatok, eszközök, belépő tevékenységformák meghatározása.....	21
4. Tanórai tevékenységek.....	21
4.1.Évfolyamonkénti órakeret	22
4.2. Kapcsolódás más szaktárgyakhoz – könyvtári szakórák	22

4.3. Kimeneti követelmények évfolyamonként.....	23
4.4. Értékelés módjai formái.....	23
4. 5. A taneszközök meghatározása.....	23
5. Tanórán kívüli tevékenységrendszer.....	23
Felhasznált irodalom	24

JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

- az 1997. évi CXL. törvény a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről
- 16/1998 (IV. 8). MKM rendelet 2. sz. melléklete alapján
- 3/1975. (VIII. 17.) KM–PM együttes rendelet a könyvtári állomány ellenőrzéséről (leltározásáról) és az állományból történő törlésről szóló szabályzat kiadásáról
- 2001. évi XXXVII. törvény tájékoztató a tankönyvpiac rendjéről

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény
- a felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény
- a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet (a továbbiakban: NAT)
- a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet és 6. melléklete: Kerettanterv a szakközépiskolák 9-12. évfolyama számára, 7.4. melléklete: Kerettanterv a köznevelési típusú sportiskola neveléséhez-oktatásához valamint 8. melléklete: Kerettanterv a szakiskolák számára (a továbbiakban: Kerettanterv) 14. melléklete: Kerettanterv a szakgimnáziumok 9-12. évfolyama számára, 15. számú melléklete: Kerettanterv a szakközépiskolák 9-13. évfolyama számára
- a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet
- a nevelési – oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet
- a nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról 2013. évi CCXXXII. törvény
- a tankönyvvé, pedagógus-kézikönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás, valamint az iskolai tankönyvellátás rendjéről szóló 17/2014. (III. 12.) EMMI rendelet

I. Általános rész

1. Az iskolai könyvtár alapfeladatai

Iskolánk könyvtárának alapfeladatai – a jogszabályoknak megfelelően – a következők:

- gyűjteményünk folyamatos fejlesztése, feltárása, őrzése, gondozása és rendelkezésre bocsátása,
- tájékoztatás nyújtása a dokumentumokról és szolgáltatásokról,
- az iskola pedagógiai programja és könyvtár-pedagógiai programja szerinti tanórai foglalkozások tartása,
- könyvtári dokumentumok egyéni és csoportos helyben használatának biztosítása,
- könyvtári dokumentumok kölcsönzése,
- tartós tankönyvek, segédkönyvek kölcsönzése tanulóink számára,
- a könyvtári állomány pedagógiai programnak megfelelő, a tanulók és a pedagógusok igényeinek figyelembevételével történő fejlesztése.

2. Az iskolai könyvtár kiegészítő feladatai

- a köznevelési törvényben meghatározott egyéb foglalkozások tartása,
- a nevelő-oktató munkához szükséges dokumentumok többszörözése,
- számítógépes informatikai szolgáltatások biztosítása,
- tájékoztatás nyújtása az iskolai, kollégiumi könyvtárak, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekben működő könyvtárak, a nyilvános könyvtárak dokumentumairól, szolgáltatásairól,
- más könyvtárak által nyújtott szolgáltatások elérésének biztosítása, részvétel a könyvtárak közötti dokumentum- és információcserében.

3. Az iskolai könyvtár szakmai feladatai

Az intézmény könyvtárának a céljai, illetve az általános feladatai teljesítése érdekében az alábbi szakfeladatokat kell ellátni:

- az iskola helyi tantervének figyelembevételével folyamatosan bővíti, korszerűsíti állományát az intézmény tanárai, nevelőközösségei, és más iskolai könyvtárhasználók javaslatainak, igényeinek figyelembevételével,
- az iskolai könyvtár állományának gyarapítását (beszerzés, ajándék, csere, stb.) az éves munkatervében foglaltak alapján, az iskolai beszerzési keret figyelembevételével végzi, a beszerzett, megőrzésre átvett dokumentumokat 8 napon belül bevételezi, és leltárba veszi,
- naprakészen vezeti az egyedi (cím) leltárt tartalmazó könyvet, félévi ciklusonként az összesített állomány-nyilvántartást (csoportos leltárkönyvet),
- a tanári kézipéldányokról, útmutatókról, gyorsan avuló kisebb terjedelmű kéziratokról, tankönyvekről ún. brosúra-nyilvántartást vezet,
- az elavult, feleslegessé váló, vagy fizikailag használhatatlanná vált dokumentumokat, vagy az olvasók által elvesztett könyveket az iskola selejtezési szabályzatával összhangban állományából kivonja, az ezzel kapcsolatos nyilvántartást elvégzi, a könyvtárállomány leltározását az intézmény leltározási szabályzatának megfelelő időben és módon, háromévente végzi,
- a könyvek elhelyezését, tagolását azok tartalmának, jellegének figyelembevételével végzi:
  - kézi könyvtár (olvasótermi könyvtár),
  - segédkönyvtár mely a tanárok, iskolai dolgozók részére kikölcsönzött könyvekből áll,

- kölcsönözhető állomány,
- időszaki kiadványok (hetilapok, folyóiratok, szaklapok),
- nevelői, oktatói kéziratok (tankönyvek, tantervek, útmutatók, stb.),
- a könyvtárból kihelyezett dokumentumok, az ún. letétek, melyek az iskola adott szaktevékenységeihez kapcsolódnak a szertárakban, egyéb írásos dokumentumok (kották, kéziratok),
- a könyvtári állományt a gyűjtőkori szabályzat figyelembe vételével alakítja ki, és tartja karban,
- gondoskodik a könyvtári állomány megfelelő tárolásáról, a raktári rendről, rendszeres gyakorisággal ellenőrzi az állományt.

https://www.szemere.miskolc.hu/letoltes/doku/szmsz_szemere_20170704.pdf (utolsó letöltés 2018.04.23.) p. 64-66.

4. Az iskolai könyvtár általános céljai

A könyvtár-pedagógiai programot a magyar oktatásügyben

- a Nemzeti alaptanterv,
- a Kerettantervek,
- és a Helyi tantervek szabályozzák.

A könyvtárhasználati ismeretek oktatása más tantárgyakba integrálódva jelenik meg, tantárgyközi feladatként.

A könyvtárhasználatra nevelés során ki kell alakítani az önálló ismeretszerzéshez, önművelődéshez való készségeket, képességeket, ami nélkülözhetetlen a forrásalapú tanulás elsajátításához. A tanulók váljanak rendszeres könyvtárhasználóvá, ismerjék a keresés módjait, eszközeit, a dokumentumok típusait, valamint azok tanulásban betöltött szerepét, információs értékét. Sajátítsák el az adatgyűjtés módjait, a témafeldolgozást, forrásfelhasználást, az interneten való keresés technikáját, a megszerzett ismeretanyagot, tudást tudják rendszerezni, átadni.

Ismerjék a hagyományos és az elektronikus dokumentumokat, könyvtári adatbázisokat.

Alakuljon ki az iskolaévek végére a kritikai gondolkodáshoz, a helyes forráskiválasztáshoz, az önálló ismeretszerzéshez, az egész életen át való tanulóshoz szükséges készségek és képességek.

5. Az iskolai könyvtár küldetésnyilatkozata

Az IFLA és az UNESCO 1999-ben adta ki a közös iskolai könyvtári nyilatkozatát.

Az iskolai könyvtár egyrészt biztosítja az iskola tanulói és dolgozói számára a könyvtár használatát, másrészt a könyvtárhasználati tudás elmélyüléséhez, az önművelés lehetőségét. Az iskola könyvtára elősegíti az iskola szervezeti és működési szabályzatában és pedagógiai programjában rögzített célok helyi megvalósítását. Lehetőség nyílik internethasználatra, kutatómunkára, nagyobb csoportok számára foglalkozások tartására. A könyvtár legyen a helye különféle műveltségi vetélkedőknek. Segíti az iskolában folyó oktató-nevelő munkát, a kiemelkedő és rászoruló tanulókat. A könyvtár legyen támogatója, kitalálója az új szellemi tevékenységeknek.

Az iskolai könyvtáraknak fel kell készülni a modern kor elvárásaira, és az intézmény tanulóit is erre kell felkészítenünk. Fontos, hogy tudják az információkat önállóan megszerezni, értékelni és azok között megfelelőeket szelektálva, kiválasztva a számukra hasznosat, így fel tudnak készülni az élethosszig tartó tanulásra, önművelésre. Ehhez kell a megfelelő környezet és infrastruktúra és motiváló környezet kialakítása.

A modern kor könyvtári követelményeknek megfelelő szolgáltatások kialakítása, a várható könyvtári igényeknek megfelelően tudjuk fejleszteni a könyvtárhasználói kultúrát.

6. Helyzetelemzés

6.1. Az iskolai könyvtárra vonatkozó általános adatok

A könyvtár neve: Miskolci SZC Szemere Bertalan Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiumának Iskolai Könyvtára

Az iskola címe: 3529 Miskolc, Ifjúság u. 16- 20. A könyvtár az iskola szervezetében működik.

Az iskola fenntartója: Innovációs és Technológiai Minisztérium

Fenntartója címe: 1011 Budapest, Fő utca 44-50.

6.2. Az iskolai könyvtár története

Iskolánk a **Miskolci SZC Szemere Bertalan Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiumának** jogelődje a **Miskolci Alsófokú Iparostanonc Iskola** volt. **1874. március 1-jétől működött.** Önálló épülete nem volt, más miskolci iskolák épületeiben folyt a tanítás.

Az **1884. évi XVII. törvény**cikk kimondta a tanonciskolák létrehozását és kötelezővé tételét. A tanonciskola tanrendjében fontos szerepet játszott a rajztanítás. A számtan és a mértan fő célja a négy alapművelet alkalmazásának tanítása volt. Az írás és az olvasás mellett a magyar történelem és a földrajz bővítette a tanoncok általános és ipari ismereteit. A mai értelemben vett szakelméleti ismertek hiányoztak. Az 1924-es tanévtől lányok is bekapcsolódtak a szakma tanulásba.

Az 1934/35-ös tanévben 26 osztályból már 12 volt szakirányú. A háború után újraindított tanoncképzésnek kellett volna megoldani az ipari szakmunkás utánpótlást. Ehhez önálló iskolaépületre volt szükség. Így lett az iskola a **Kun József u. 9. sz. alatt, az 1. sz. Polgári Fiúiskola.**

Iskolánk **1952-ben kapta meg a 101. számot,** majd **1955-be vette fel Szemere Bertalan nevét.**

Az új iskola építésére közel 80 évet kellett várni. **Az új iskolakomplexumot 1981-ben adták át,** amely iskolán kívül tanműhelyt, kollégiumot, konyhát és éttermet is magába foglal.

1994-2001 között gimnáziumi oktatás is folyt. **1997-ben** megújult a szakképzés, ekkor került bevezetésre a **művészeti képzés.**

Az évek során a jogszabályi előírásokhoz igazodva többször változott az iskola neve. Új szakmák kerültek bevezetésre, míg mások megszűntek, vagy átkerültek más intézményekbe. Újból bevezetésre került az esti képzés; ahol jelenleg szakmákat lehet tanulni.

Az iskola tanári könyvtára feltehetően 1936 után keletkezett. Régi leltárkönyv sajnos nem maradt meg, nem tudjuk az akkori könyvállomány nagyságát, talán 100-300 kötet körül lehetett. Könyvtárunkban ma is őrzünk és használunk 32 kötetnyi könyvet az 1945 előtti könyvtári könyvekből. Ilyen a Pallas Nagy Lexikona 18 kötete (1893-1900) és a Marczali Henrik szerkesztette Nagy Képes Világtörténet 1914 előtti kiadása. Ezek a tanári könyvtárban voltak, ifjúsági könyvtára feltehetően nem volt az iskolának. Az **1945-1950 közötti könyvállományból mára szintén csak néhány kötet maradt meg,** pl.: József Attila összes versei, A magyar festészet forradalmárai. A többi feltehetőleg megrongálódott, elveszett, vagy politikai elavulás miatt az évek során kiselejtezték.

Iskolánk **1950-ben költözött önálló épületbe, a mai Kis-Hunyad utca 9. szám alá.** Ekkor alapíthatták meg az ifjúsági könyvtárat a József Attila Tanoncotthon könyveiből. Egy kb. 40 m²-es teremben alakították ki a könyvtárhelyiséget. A könyveket szekrényben tárolták, nem lehetett közülük szabadon válogatni. Helyben olvasási lehetőségre is volt mód, két olvasóasztallal és 8 olvasóhellyel.

1958-ban kb. 4000 kötetes volt a könyvtár. Az állományban sok fűzött könyvecske és sok politikai mű – Sztálin, Rákosi, Marx, Engels, Lenin stb. művei – volt. Ezen kívül az ifjúságnak szánt képes politikai életrajzok, valamint a személyi kultuszt tükröző szovjet és magyar ifjúsági regények, verseskötetek.

Az ifjúsági könyvtárnak 1968-ban kb. 4500 kötete volt. A tanári könyvtár még ekkor külön helyezkedett el, amelynek az állománya **1972-ben kb. 600 kötet volt.**

1972-ben került sor az ifjúsági és a tanári könyvtár összevonására. Ebben az évben jelentősen megnőtt a könyvvásárlási keret is. 1974-től bővült a gyűjtőkör hanglemezekkel és a zene hallgatására alkalmas berendezéssel.

1981-ben költözött iskolánk a mai épületébe az Ifjúság útja 16-20. szám alá. A könyvtár egy 72 m² helyiségben kapott helyet a földszinten. A könyvállomány ekkor már 9000 fölé emelkedett, emellett még 350 db-os hanglezemzállománnyal rendelkezett. Az 1980-as, 1990-es években folyamatosan bővült az állomány.

1981 novemberétől működik az iskola kollégiuma, ahol egy kis könyvtár is megtalálható a kollégium diákok számára. Több cégtől kapott a kollégium könyvtára könyveket, kb. 2300 kötetet.

A kollégiumi könyvtár állományát az iskolai könyvtár költségvetéséből tudjuk fejleszteni.

A jelenlegi iskolai könyvtár 1999-től két helyiségben, 104m²-es területen, az olvasóteremben 16-20 ülőhellyel működik.

A könyvtár állománya feldolgozásra került a **Szirén** integrált könyvtári rendszerbe, kivéve a tankönyveket, a nagy példányszám és a gyors elhasználódás miatt. A Szirén könyvtári rendszer 1998-ban került megvásárlásra. A feldolgozás meg is kezdődött. **Az könyvállomány feldolgozása 2003. március 31-én fejeződött be.** Ezek után kezdődött meg az audiovizuális dokumentumok feldolgozása is.

<https://www.szemere.miskolc.hu/index.php/informaciok/konyvtar> (utolsó letöltés: 2018.04.16.)

6.3. Az iskolában elfoglalt helye

Az iskolai könyvtár nem nyilvános könyvtár, nem szerepel a nyilvános könyvtárak országos jegyzékén, csak az iskola dolgozói, tanulói vehetik igénybe.

Az iskola szakközépiskolai, szakközépiskolai és érettségi utáni szakmai nevelést-oktatást és felnőttoktatást is folytat.

A könyvtár az iskola földszintjén működik, 2 helyiségben. Típusát tekintve zárt könyvtár, mivel a könyvek két helyiségben való elhelyezése ezt teszi lehetővé. A tanulók igény szerint átmehetnek válogatni a zárt raktárba. Az olvasóterem 1 osztály befogadására alkalmas. A tanulók és a tanárok 5 db notebookot használhatnak. A könyvtár rendelkezik audiovizuális eszközökkel: TV, rádió, nyomtató, lemezjátszó, videomagnó.

Használata a dolgozók és a tanulók számára ingyenes.

6.4. A könyvtár szerepe a pedagógiai programban

Az iskolai könyvtár támogatja az iskolában folyó oktató és nevelő munkát, elősegíti az iskola szervezeti és működési szabályzatában és pedagógiai programjában rögzített célok helyi megvalósítását.

Az iskola céljai és értékei között szerepel, hogy

- a tanulók tudatosan használják az infokommunikációs eszközöket, ismerjék azok buktatóit, képesek legyenek a tartalmak, értékek mentén történő szűrésre,
- az egész életen át tartó tanulás lehetőségének és képességének biztosítása a tanulók és a tanárok számára,
- az egyéni és a közösségi érdekek összehangolása, társadalmi kötelek újraépítése,
- a tanulók ismerjék meg a sokszínű tájékozódás szükségességét és képességét, az eltérő gondolkodásmódok elfogadását és önálló vélemény kialakítása ösztönözzük őket.

Az iskola feladatai, eszközei, eljárásai az iskolai könyvtárra vonatkozóan:

- a tudásvágy felkeltése, helyes tanulási módszerek megismertetése,
- kompetenciafejlesztés.

Az iskola személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatai:

- önismeret fejlesztése: helyes önismeret kialakítása, és a reális önértékek megalapozása,
- együttműködési képesség fejlesztése: kooperatív tanulás alkalmazása, csoportmunkák,
- kognitív képességek fejlesztése: önálló, illetve aktív tanulást előtérbe helyező tanulási módszerek alkalmazása,
- kommunikációs képességek fejlesztése: az önálló, értelmes beszéd gyakoroltatása; önálló, írásbeli munkák készítése; az olvasási képesség magasabb szintjeinek (kritikai, illetve alkotó olvasás) elérése érdekében végzett tevékenységek.

6.5. A könyvtár-pedagógia helyzete és szerepe az intézményben

A könyvtárhasználati ismeretek oktatás fejlesztése tantárgyközi feladat, az egész tantestület közös ügye.

A könyvtárhasználati ismeretek tanítása a könyvtáros feladata, a könyvtárhasználatra épülő szakóra a szaktanár feladata a könyvtáros segítségével és előkészületeivel.

6.6. A könyvtár kapcsolatai

Iskolán belül:

- az iskolavezetéssel,
- a munkaközösség-vezetőkkel,
- az iskola tanáraival, diákjaival,
- a kollégiumi nevelőkkel.

Iskolán kívül:

- II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár, Miskolc
- Miskolci POK
- a Miskolci középiskolák könyvtárosai
- Génius Könyvárúház, Miskolc
- Libri, Miskolc

Felhasznált irodalom

- MSZC Szemere Bertalan Szakgimnáziuma Szakközépiskolája és Kollégiumának Pedagógiai Programja
https://www.szemere.miskolc.hu/letoltes/doku/pedprogram_szemere_20180831_vegleges.pdf (utolsó letöltés: 2018. 08. 30.)
- MSZC Szemere Bertalan Szakgimnáziuma Szakközépiskolája és Kollégiumának SZMSZ-e
https://www.szemere.miskolc.hu/letoltes/doku/szmsz_szemere_20170704.pdf (utolsó letöltés: 2018. 04. 23.)
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról http://ofi.hu/sites/default/files/attachments/mk_nat_20121.pdf (utolsó letöltés 2018.04.21.)
- 14. melléklet az 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet, 15. számú melléklete: Kerettanterv a szakközépiskolák 9-13. évfolyama számára – a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről – [Kerettanterv a szakgimnáziumok 9-12. évfolyama számára](http://kerettanterv.ofi.hu/) <http://kerettanterv.ofi.hu/> (utolsó letöltés 2018. 04. 23.)
- Juhászné Belle Zsuzsanna: Könyvtár-pedagógia a gyakorlatban
http://tanarkepzes.unideb.hu/szaktarnet/kiadvanyok/konyvtarped_a_gyakorlatban.pdf (utolsó letöltés: 2016. 11. 22.)
- Dömsödy Andrea: Könyvtárpedagógia. Budapest: Könyvtárostanárok Egyesülete, Flaccus Kiadó, 2003 ISBN 963941218X
- IFLA iskolai könyvtári útmutató: IFLA Iskolai Könyvtári Szekciójának Állandó Bizottsága
<https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines-hu.pdf> (Utolsó letöltés: 2018. 04. 17.)

II. Nevelési program

1. Fejlesztési területek, módszertani alapelvek, kulcskompetenciák

„Az Európai Unióban kulcskompetenciákon azokat az ismereteket, készségeket és az ezek alapját alkotó képességeket és attitűdöket értjük, amelyek birtokában az Unió polgárai egyrészt gyorsan alkalmazkodhatnak a modern világ felgyorsult változásaihoz, másrészt a változások irányát és tartalmát cselekvően befolyásolhatják. A tudásalapú társadalomban felértékelődik az egyén tanulási képessége, mert az emberi cselekvőképesség az élethosszig tartó tanulás folyamatában formálódik.”

https://ofi.hu/sites/default/files/attachments/mk_nat_20121.pdf 20. p. utolsó letöltés: 2018. 04.

21.

A NAT kilenc kulcskompetenciát határoz meg:

- anyanyelvi kommunikáció,
- idegen nyelvi kommunikáció,
- matematikai kompetencia,
- természettudományos kompetencia,
- digitális kompetencia,
- szociális és állampolgári kompetencia,
- kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia,
- esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség,
- a hatékony és önálló tanulás.

A kompetenciák részben fedik egymást, az egyik támogatja a másik készség kialakulását, fejlődését. A könyvtárhasználati ismeretek oktatásával a digitális kompetenciát fejlesztjük, és a hatékony önálló tanulás kialakítására helyezük a hangsúlyt.

„Számos olyan fejlesztési területet említhető, amely valamennyi műveltségterületen a kialakítandó kompetencia részét képezi: ilyen például a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőképeség, a problémamegoldás, az együttműködés, a kockázatértékelés, a döntéshozatal, az érzelmek kezelése, a kapcsolati kultúra, a társas tolerancia.”

https://ofi.hu/sites/default/files/attachments/mk_nat_20121.pdf 20. p. utolsó letöltés: 2018. 04.

21.

A könyvtárhasználati ismeretek oktatása során is összekapcsolódnak a kompetenciák, – digitális kompetencia, hatékony, önálló tanulás –, amelyek elmélyítésében minden tantárgynak fontos szerepe van.

2. Kerettantervek bevezetői

9. melléklet a .../2016. (...) EMMI rendelet – 14. melléklet az 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelethez – Kerettanterv a szakgimnáziumok 9-12. évfolyama számára (utolsó letöltés: 2018. 08. 30.)

Szakgimnáziumok

Informatika

A könyvtárhasználat oktatásának célja a tanulók felkészítése az információszerzés kibővülő lehetőségeinek felhasználására a tanulásban, a hétköznapokban az információk elérésével, kritikus szelektációjával, feldolgozásával és a folyamat értékelésével. A könyvtár – a nyomtatott és az elektronikus információhordozók forrásközpontjaként való – használata az önműveléshez szükséges

attitűdök, képességek és az egész életen át tartó önálló tanulás fejlesztésének az alapja. A fenti cél az iskolai és fokozatosan a más típusú könyvtárak, könyvtári források, a nyomtatott vagy elektronikus információhordozók használatának megismerésével, a velük végzett tevékenységek gyakorlásával, a tudatos, magabiztos használói magatartás, az igényes tájékozódás és a releváns információkeresést segítő könyvtárhasználat igényének kialakításával érhető el.

Az információkeresés területén kiemelt cél, hogy a képzési szakasz végére a tanuló tudatosan és komplexen gondolkodjon a folyamatról, és azt így is tervezze meg. Ehhez elengedhetetlen, hogy ismerje a különböző információhordozó dokumentumok, segédkönyvek, adatbázisok típusait, jellemzőit és információk értékük megállapításának szempontjait. E tudásának fokozatos, folyamatos és gyakorlatközpontú fejlesztése segíti a feladatokhoz szükséges kritikus és válogató forráskiválasztásban és információgyűjtésben. Tudatosítani szükséges a tanulóknak a könyvtári információszerzéshez, -feldolgozáshoz és -felhasználáshoz is kapcsolódóan az etikai szabályokat, jogi vonatkozásokat.

A könyvtári informatika témakör oktatása során a tanuló a könyvtárak és a könyvtári nyomtatott és elektronikus információhordozók használatának alapjaival ismerkedik meg, majd a többi tantárgy keretében megvalósuló, erre a tudására épülő gyakorlati feladatok során szerez tapasztalatokat az egyes műveltségterületeken, és rendszerezi, mélyíti tudását. Mindezek során egyszerre vannak jelen a könyvtárak által helyben nyújtott hagyományos szolgáltatások és a folyamatosan fejlődő információs kommunikációs technológiával elérhetővé tett lehetőségek.

A könyvtárhasználat önálló tanulásának záró szakaszában cél, hogy a tanuló minél átfogóbb és modernebb könyvtárképpel rendelkezzen, ismerje saját igényeit, szokásait, tudását annak érdekében, hogy azt tudatosan és hatékonyan alkalmazhassa, fejleszthesse tanulmányai és a középiskolai évek után is. A fejlesztés során az információs problémamegoldás folyamatának, a probléma megoldásának önálló, személyre, helyzetre szabott alakítása, irányítása zajlik tanulmányi és hétköznapi helyzetekben. Ennek érdekében a könyvtári rendszer általános internetes és a helyben elérhető könyvtárak teljes körű szolgáltatásai körében való önálló tájékozódás szükséges. A hatékony könyvtárhasználat érdekében a korábbi évek során megismert forrástípusok és konkrét források felhasználási célhoz viszonyított információs értékének megállapítására, újabb könyvtári, szakirodalmi és közhasznú adatbázisok és honlapok megismerésére, használatára kerül sor.

Az információkereső stratégia kialakításával és az etikai szempontokat is figyelembe vevő alkotó felhasználásával a tantárgyakhoz vagy a hétköznapi szituációkhoz kötött információt igénylő feladatokat a tanulók egyre önállóbban oldják meg.

Magyar nyelv és irodalom

A digitális kultúrát és a hatékony önálló tanulást egyaránt fejlesztik az önálló adatgyűjtés módszerei, a könyvtári szolgáltatások, katalógusok, bibliográfiák használata mellett az internet kínálta lehetőségek alkalmazása. A tantárgy kínálta lehetőség és feladat is egyúttal a megfelelő információk kiválasztása, rendszerezése, egyszerűbb bibliográfia, forrásjegyzék összeállítása, az információfeldolgozás, az idézés technikai szabályainak, etikai normáinak ismerete és alkalmazása.

A tanulási képesség fejlesztéséhez, az önállóság növeléséhez járul hozzá a felkészítés egy-egy nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő, terjedelmesebb szöveg (pl. beszámoló, ismertetés, esszé, egyszerűbb értekezés) írására; verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk célszerű gyűjtésére, szelekciójára, rendszerezésére, kritikájára és felhasználására.

10. melléklet a .../2016. (...) EMMI rendelet - 15. melléklet az 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelethez - Kerettanterv a szakközépiskolák 9-13. évfolyama számára **(utolsó letöltés: 2018. 08. 30.)**

Szakközépiskolák

Informatika

A Könyvtárhasználat oktatásának célja a tanulók felkészítése az információszerzés kibővülő lehetőségeinek felhasználására a tanulásban, a hétköznapokban az információk elérésével, kritikus szelekciójával, feldolgozásával és a folyamat értékelésével. A könyvtár forrásközpontként való használata az önműveléshez szükséges attitűdök, képességek és az egész életen át tartó önálló tanulás fejlesztésének az alapja. A fenti cél az iskolai és fokozatosan a más típusú könyvtárak, könyvtári források, eszközök megismerésével, valamint a velük végzett tevékenységek gyakorlásával, tudatos, magabiztos használói magatartás, tájékozódás és a könyvtárhasználat igényének kialakításával, a tanuló leendő szakmájához kötődő szakkönyvtárak és a szakmához kapcsolódó könyvtári szolgáltatások használatával érhető el.

Az információkeresés területén kiemelt cél, hogy a képzési szakasz végére a tanuló legyen képes a folyamatok alapos tervezésére. Ehhez elengedhetetlen, hogy ismerje a dokumentumtípusok és segédkönyvek típusait, jellemzőit és azok információs értéke megállapításának szempontjait. Ezen tudásának fokozatos, folyamatos és gyakorlatközpontú fejlesztése segíti őt a feladatokhoz szükséges kritikus és válogató forráskiválasztáshoz és információgyűjtéshez. Tudatosítani szükséges a tanulóknak a könyvtári információszerzéshez, -feldolgozáshoz és -felhasználáshoz is kapcsolódóan az etikai szabályokat, jogi vonatkozásokat.

A könyvtári informatika témakör oktatása során a tanuló a könyvtárak és a könyvtári források használatának alapjaival ismerkedik meg, majd a többi tantárgy és szakmai gyakorlatai keretében megvalósuló, erre a tudására épülő feladatok során szerez tapasztalatokat az egyes műveltségterületeken, és rendszerezi, mélyíti tudását. Mindezek során egyszerre vannak jelen a könyvtárak által nyújtott hagyományos szolgáltatások és a korszerű társadalmi igényeket kiszolgáló modern technikai lehetőségek.

A könyvtárhasználat önálló tanulásának záró szakaszában cél, hogy a tanuló minél átfogóbb és modernebb könyvtárképpel rendelkezzen, ismerje saját igényeit, szokásait, tudását annak érdekében, hogy azt tudatosan és hatékonyan alkalmazhassa, fejleszthesse tanulmányai és a munka során is. A fejlesztés során az információs problémamegoldás folyamatának, a probléma megoldásának önálló, személyre, helyzetre szabott alakítása, irányítása zajlik tanulmányi, szakmai és hétköznapi helyzetekben. Ennek érdekében a könyvtári rendszer általános internetes, a helyben elérhető könyvtárak és a szakkönyvtárak teljes körű szolgáltatásai körében való önálló tájékozódás szükséges. A hatékony könyvtárhasználat érdekében a korábbi évek során megismert forrástípusok és konkrét források felhasználási célhoz, leendő szakmájához viszonyított információs értékének megállapítására, újabb könyvtári, szakmai és közhasznú adatbázisok és honlapok megismerésére, használatára kerül sor.

KOMMUNIKÁCIÓ – MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM (KOMA)

A Kommunikáció – magyar nyelv és irodalom (KOMA) műveltségterület a Szaki programban kitüntetett szerepet játszik, mert az alapvető kulcskompetenciák közül többnek a fejlesztésében is jelentős helye van: az anyanyelvi és a kulturális kompetencia fejlesztésében elsőrendűen, ezen kívül a tanulási képességek fejlesztésében, a szociális és állampolgári kompetencia erősítésében, sőt a digitális kompetencia fejlesztésében is.

3. A helyi pedagógiai program nevelési céljaihoz való kapcsolódás

Régebben a könyvtár-pedagógiát az olvasáspedagógiával azonosították. Mára minden tudományterülettel kapcsolatba hozható. A könyvtár-pedagógia szűkebb értelmezésben a könyvtárhasználati ismeretek oktatása, tágabb értelmezésben nemcsak a könyvtárhasználóvá nevelésről és a könyvtárhasználati ismeretek oktatásáról szól, hanem tanultak alkalmazásáról, személyiségfejlesztő, tanulást segítő hatásokról felhasználása más tárgyakban

A könyvtár-pedagógia céljai:

Könyvtári szolgáltatások, dokumentumok megismertetése a tanulókkal. Ismerje a nyomtatott és az elektronikus dokumentumokat. Önművelésre nevelés, önálló ismeretszerzésre nevelés, könyvtárhasználóvá nevelés, olvasóvá nevelés. Tudja alkalmazni az anyaggyűjtés, megfelelő forráskiválasztás elemeit. Sokoldalúan használja az IKT-eszközöket. Legyen képes önállóan és csoportban is hatékonyan dolgozni. A könyvtárhasználati ismeretek oktatása hozzájárul a személyiség fejlődéséhez is, mint az aktivitás, kezdeményező képesség, önálló, kreatív, kritikus gondolkodás, koncentráció, rendszeret, önbizalom. A megszerzett készségek és képességek birtokában legyen képes az egész életen át tartó tanulásra.

4. Fejlesztési program, IFLA-UNESCO közös nyilatkozata

Az IFLA és az UNESCO közös iskolai nyilatkozata alapján minden iskolai könyvtár célja, hogy információs műveltséggel rendelkező diákokat képezzenek, akik a társadalom felelős tagjai. Információs műveltséggel, jó problémamegoldó képességgel, önálló tanulás képességével rendelkezzenek a diákok. Az iskolai könyvtárnak biztosítania kell az esélyegyenlőséget minden tagja számára.

A könyvtárunk lehetővé teszi:

- a kritikus gondolkodás kialakítását,
- mind hagyományos, mind elektronikus információhordozóhoz való hozzáférést,
- más könyvtárakkal való megismerkedést,
- támogatja az olvasási,
- tanulási,
- problémamegoldó,
- digitális képességek készség fejlődését,
- önművelést.

4.1. Az információs műveltség elsajátítása

Felgyorsult, modern világunkban nagyon sok információ ér bennünket a mindennapi életben, felértékelődött az információszerzés képessége. A NAT által meghatározott kompetenciák között szerepel az információs műveltség elsajátítása. Manapság az információs műveltség és a hozzá tartozó készségek és képességek kiemelt feladata az oktatásnak.

Az információs műveltséggel rendelkező egyének megtalálják, azonosítják, megkülönböztetik és kreatívan felhasználják a számukra megfelelő információkat.

Az előzetesen megszerzett tudás nagyban befolyásolja a folyamatot és a végeredményt.

Az információs műveltség elsajátítása összetett készségrendszert feltételez.

Az információs műveltséggel rendelkező tanuló:

- eredményesen és hatékonyan jut hozzá az információkhoz,
- képes kritikusan és hozzáértően értékelni az információkat,
- pontosan és kreatívan képes azokat értékelni.

Ezek a képességek segítik az önálló tanulást.

Az információs műveltséggel rendelkező tanuló pozitív tagja a tanulóközösségnek, a társadalomnak és

- felismeri az információ jelentőségét a demokratikus társadalomban,
- etikusan cselekszik,
- hatékony résztvevője az információ keresésével és előállításával foglalkozó csoportnak.

A könyvtár az információszerzés helyszíne, alkalmas a kutatómunkára. Ha megfelelő kutató feladatokat kapnak a tanulók, a feladatok megoldása során egyre magabiztosabban fogják használni a könyvtárat, kialakul bennük az információ szerzés képessége, a források kritikus kiválasztásának képessége, sikerélményeik lesznek, és pozitív benyomások alakulnak ki bennük a könyvtárhasználat során.

4.2. Az olvasó és könyvtárhasználóvá nevelés

Az olvasóvá nevelés már a családi körben elkezdődik, végigkíséri az általános iskola nyolc évfolyamát. Az olvasásfejlesztés az egész tantestület feladata és felelőssége. Az olvasásfejlesztés tantárgyközi feladat. Az olvasás fontos a szellemi, lelki, erkölcsi fejlődéshez, a tantestület közös céljának kell lennie, hogy a tanulók örömmel és belső indíttatástól olvassanak. Az iskolai könyvtár ehhez próbál meg ösztönző és barátságos környezetet biztosítani.

4.3. Tanórai célkitűzések

- A tanulók tudatosan használják az infokommunikációs eszközöket, tudjanak megfelelően keresni és szelektálni az információk között.
- Alakuljon ki bennük a kritikai gondolkodás.
- Készüljenek fel az egész életen át tartó tanulásra.
- Alakuljon ki bennük az önálló tanulás képessége, önálló vélemény kialakítása.
- Váljanak tudatos könyvtárhasználóvá.
- Alakuljon ki bennük a könyv, olvasás szeretete.
- Készüljenek fel az információs társadalom kihívásaira.
- Sajtátsák el a forráshasználat etikai normáit, és tudják azt következetesen alkalmazni.

4.4. Tanórán kívüli foglalkozások

A könyvtár minden tanévben megszervezi a házi versenyét, ami Szemere Könyvtári Kutató Verseny néven vált ismertté. Csapatok versenyeznek, a lelkesedéstől függően 3-4 fordulót rendezünk meg. Évről-évre kevesebben jelentkeznek a versenyre, így már külön szóbeli döntőt nem szervezünk.

Részt vettünk várostörténeti versenyeken is.

Segédkezünk a Szivárványhíd és az Időutazó versenyben. A könyvtár színhelye más versenyekre való készülésnek is.

Aktívan részt vállalunk az iskolai ünnepi műsorok készítésében.

Középiskolai szavalóversenynek is helyet adott a könyvtár.

Gondozzuk az iskola honlapját, jeles eseményekről, híres évfordulókról készítünk kisebb összefoglalókat közösségi szolgálatot teljesítő tanulókkal, amely jó alkalom az információ keresés, kiválasztás, szelektálás, kritikus gondolkodás képességének elmélyítésére. A közösségi szolgálatot teljesítő tanulók segítenek a mindennapi könyvtári munkában, ezáltal magabiztosabban használják a könyvtári állományt.

5. Tehetséggondozás tanórán kívüli lehetőségei az iskolai könyvtárban

- Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Verseny
- Szemere Könyvtári Kutató Verseny (házi verseny)
- Könyvtári szakkör
- Szavaló verseny
- Miskolc Várostörténeti Verseny
- Ünnepi műsor
- Honlap

III. Oktatási program

1. Helyi tanterv

Kapcsolódási pontok:

- NAT
  - Kerettantervi óraszámok
    - az informatikán kívül nincs meghatározva, így az adott intézményre szabva kell hozzárendelni az óraszámot a körülmények figyelembevételével.

Alapvető befogadó tárgyak:

- Informatika
- Magyar nyelv és irodalom
- Osztályfőnöki órák (javaslat)

A tananyag kialakítása fokozatosan, spirálisan, előzetes tudásra alapozva lett kialakítva a NAT-ban. Ezen kívül a tanterv lineáris tananyagot is meghatároz.

A könyvtárhasználat oktatását a NAT és a Kerettantervek határozzák meg.

A NAT kilenc kulcskompetenciát határoz meg:

- anyanyelvi kommunikáció,
- idegen nyelvi kommunikáció,
- matematikai kompetencia,
- természettudományos kompetencia,
- digitális kompetencia,
- szociális és állampolgári kompetencia,
- kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia,
- esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség,
- a hatékony és önálló tanulás.

A könyvtárhasználati ismeretek oktatása során a legfontosabb kompetencia a digitális kompetencia, amely nélkül nem képzelhető el az információs műveltség kialakítása.

A NAT nem tantárgyakat, hanem műveltségi területeket határoz meg:

- Magyar nyelv és irodalom,
- Idegen nyelvek,
- Matematika,
- Ember és társadalom,
- Ember és természet,
- Földünk – környezetünk,
- Művészetek,
- Informatika,
- Életvitel és gyakorlat,
- Testnevelés és sport.

A NAT-ot átszövi a könyvtárhasználati oktatás. Kiemelt feladatként kezeli a könyvtárhasználóvá nevelést minden tantárgy esetében, így a könyvtárhasználat oktatása tantárgyközi feladat.

Az alaptanterv a Tanulás tanítása fejezetben tér ki részletesen a könyvtárhasználati ismeretek oktatására.

A Magyar nyelv és irodalom tantárgy fejlesztési feladatai között szerepel a könyvtárhasználóvá nevelés, amit tanulási képességek fejlesztése néven fogalmaz meg. Külön óraszámot nem határoz meg sem szakgimnáziumban, sem szakközépiskolában, viszont mozgási lehetőség van a szabadon felhasználható órakeret terhére.

A legnagyobb befogadó műveltségi terület az Informatika, amely Könyvtári informatika fejezetben tárgyalja az elsajátítandó tananyagot. Szakgimnáziumban 9-10. évfolyamon 6 órát, szakközépiskolában 3 órát irányoz elő.

Lehetőség van beépíteni az osztályfőnöki tanmenetbe is, de az óraszámot itt sem határozza meg konkrétan.

2. Könyvtár-pedagógiai terv

Szkgimnázium

Általános fejlesztési követelmények:

- „A tanuló ismerje meg és **igényelje** a könyvtárak szolgáltatásait. Rendszeres, sokoldalú könyvtári tevékenységével alakuljon ki biztos **használói magatartása**.
- Legyen tisztában a különböző **dokumentumtípusok** (hagyományos és legújabb technológiákon alapuló ismerethordozók), tömegkommunikációs és hálózaton elérhető források sajátos közlésmódjával, **információs és esztétikai értékével**. Tanulmányaihoz és érdeklődése szerint **tudja szelektálni** és alkotó módon **felhasználni** a különböző információs forrásokat.
- Az iskolai és mindennapi problémahelyzeteknek megfelelően tudja kiválasztani a megoldást jelentő könyvtári **tájékoztató segédleteket** (kézikönyvtár, a könyvtár katalógusok, hagyományos, elektronikus és hálózaton elérhető, bibliográfiai, illetve egyéb adatbázisok), és legyen képes információhordozókat, **információkat keresni** belőlük.
- Legyen képes feladatához a probléma és az ismeretkör jellegének megfelelő könyvtártípust, tájékoztató eszközt, dokumentumtípust kiválasztani. Tudja alkalmazni a **szelektív anyaggyűjtés** teljes műveletsorát, és eredményéről tudjon **forrásjegyzéket** készíteni. Tudjon feladata megoldásáról **beszámolni** a különböző forrásokból szerzett információk elemzése és rendszerezése alapján önállóan megválasztott közlésformában. Munkája közben tegyen eleget a forrásfelhasználással kapcsolatos **etikai követelményeknek**.
- Értse meg a különböző **könyvtártípusoknak** az önművelésben, a felsőfokú tanulmányokban, a szakmai ismeretszerzésben, a közhasznú tájékozódásban betöltött **szerepét** és tudja igénybe venni szolgáltatásaikat. Ismerje a **korszerű technológiákon** alapuló könyvtári ismerethordozókból, adatbázisokból, számítógépes hálózatokból való információszerzés lehetőségét, módját. Legyen felkészült arra, hogy a könyvtári rendszerben és a számítógépes világhálózaton hozzáférhető **információs forrásokat szükségleteinek és érdekeinek megfelelően** tudja használni.”

Dán Krisztina, Haralyi Ervinné: Könyvtárhasználati ismeretek a kerettantervben: www.nefmi.gov.hu/letolt/kozokt/konyvtar.doc (Utolsó letöltés: 2018. 08. 30.)

Magyar nyelv és irodalom 9-10. évfolyam   **nincs konkrét órakeret meghatározva**   **4 óra**

Előzetes tudás

Olvasási stratégiák és azok adekvát alkalmazása különböző típusú és műfajú szövegek feldolgozásában, nyomtatott és elektronikus adathordozókon.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Az anyaggyűjtés módjai írott és nem írott források felhasználásával, az idézés szabályai. Önálló, több forrástípusra is kiterő könyvtári anyaggyűjtés (katalógus- és adatbázis-használat, forráskiválasztás, visszakeresést biztosító jegyzetelés) és az információk feladatnak megfelelő alkotó és etikus felhasználása. Pontos forrásmegjelölés.

Kapcsolódási pontok

Informatika: információkezelés, forrásfelhasználás, hivatkozás, szöveges adatbázis, az internethasználat jogi, etikai kérdései.

Informatika 9-10. évfolyam

6. Könyvtári informatika

Órakeret: 6 óra

Előzetes tudás

Katalógus önálló használata. A települési könyvtár önálló használata. Önálló kézikönyvhasználat. A felhasznált irodalomjegyzék összeállítása segítséggel.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai

A könyvtári rendszer szolgáltatásai és a különböző információforrások önálló felhasználása tanulmányi és egyéb feladatokhoz.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Könyvtártípusok, információs intézmények

- A könyvtári rendszer szerepének, lehetőségeinek megismerése.
- A települési közkönyvtár önálló használata.
- Könyvtárlátogatás.

Könyvtári szolgáltatások

- A könyvtári információs rendszer szolgáltatásainak rendszerezése, felhasználása a tanulásban.
- A könyvtárközi kölcsönzés funkciójának megértése.
- Könyvtári és közhasznú adatbázisok használati útmutató segítségével való önálló használata.
- Rendszeres, a céloknak megfelelő könyvtár- és internethasználat.

Információkeresés

- A médiumok, közléstípusok tartalmi megbízhatósága.
- Információkeresési stratégiák ismerete.
- Önálló információszerzés katalógusokból, adatbázisokból, általános és ismeretterjesztő művekből.
- Releváns információk kiválasztása hagyományos és elektronikus információhordozókból.
- Az iskolai tananyag elmélyítése és kibővítése önálló könyvtári kutatómunkával.

Dokumentumtípusok, kézikönyvek

- A hiteles forrás jellemzőinek ismerete.
- Forrástípusok rendszerezése információs értékük szerint.
- A talált információk kritikus értékelése.
- Időszaki kiadványok önálló használata.
- Elektronikus könyvek, digitalizált dokumentumok.
- Az egyes tudományterületek alapvető segédkönyvtípusainak ismerete, önálló használata.

Forráskiválasztás

- Komplex feladathoz való önálló forráskiválasztás a feladat céljának és a forrás információs értékének figyelembe vételével.

Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás

- Bibliográfiai hivatkozás önálló készítése folyóiratcikkekről.
- Az interneten megjelent források hivatkozási technikájának megismerése, segítséggel való alkalmazása.
- Hivatkozásjegyzék, irodalomjegyzék készítése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak

Könyvtári rendszer, múzeum, levéltár, információkeresési stratégia, rejtett bibliográfia, relevancia, kritikus forráshasználat, hivatkozás, plágium, hitelesség, önművelés, egész életen át tartó tanulás.

Szakközépiskola

Informatika 9. évfolyam

6. Könyvtári informatika

Órakeret: 3 óra

Előzetes tudás:

Katalógus önálló használata. A települési könyvtár önálló használata. Önálló kézikönyvhasználat. A felhasznált irodalomjegyzék összeállítása segítséggel.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai

A könyvtári rendszer szolgáltatásai és a különböző információforrások önálló felhasználása tanulmányi és egyéb feladatokhoz.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Könyvtártípusok, információs intézmények

- A könyvtári rendszer szerepének, lehetőségeinek megismerése.
- A települési közkönyvtár önálló használata.
- Könyvtárlátogatás.

Könyvtári szolgáltatások

- A könyvtári információs rendszer szolgáltatásainak rendszerezése, felhasználása a tanulásban.
- A könyvtárközi kölcsönzés funkciójának megértése.
- Könyvtári és közhasznú adatbázisok használati útmutató segítségével való önálló használata.
- Rendszeres, a céloknak megfelelő könyvtár- és internethasználat.

Információkeresés

- A médiumok, közléstípusok tartalmi megbízhatósága.
- Információkeresési stratégiák ismerete.
- Önálló információszerzés katalógusokból, adatbázisokból, általános és ismeretterjesztő művekből.
- Releváns információk kiválasztása hagyományos és elektronikus információhordozókból.
- Az iskolai tananyag elmélyítése és kibővítése önálló könyvtári kutatómunkával.

Dokumentumtípusok, kézikönyvek

- A hiteles forrás jellemzőinek ismerete.
- Forrástípusok rendszerezése információs értékük szerint.
- A talált információk kritikus értékelése.
- Időszaki kiadványok önálló használata.
- Elektronikus könyvek, digitalizált dokumentumok.
- Az egyes tudományterületek alapvető segédkönyvtípusainak ismerete, önálló használata.

Forráskiválasztás

- Komplex feladathoz való önálló forráskiválasztás a feladat céljának és a forrás információk értékének figyelembevételével.

Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás

- Bibliográfiai hivatkozás önálló készítése folyóiratcikkekről.
- Az interneten megjelent források hivatkozási technikájának megismerése, segítséggel való alkalmazása.
- Hivatkozásjegyzék, irodalomjegyzék készítése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak

Könyvtári rendszer, múzeum, levéltár, információkeresési stratégia, rejtett bibliográfia, relevancia, kritikus forrásfelhasználás, hivatkozás, plágium, hitelesség, önművelés, egész életen át tartó tanulás.

3. Értékek, célok, feladatok, eszközök, belépő tevékenységformák meghatározása

Célok és feladatok:

- A tanulók készüljenek fel az információs társadalom kihívásaira: az információk elérésére, kritikus szelekciójára, feldolgozására és értékelésére.
- A könyvtárnak, mint forrásközpontnak ki kell alakítani az önművelés képességét.
- A könyvtárhasználóvá nevelés során meg kell ismertetni a tanulókkal az iskolai könyvtár mellett más könyvtári típusokat is.

Fejlesztési követelmények:

- Ismerje a könyvtár szolgáltatásait, el tudjon igazodni a könyvtár tereiben.
- Ismerje az anyaggyűjtés módjait nyomtatott és nem nyomtatott források felhasználásával.
- Tudjon dokumentumokból etikusan idézni pontos forrásmegjelöléssel.
- Legyen képes bármely, a tanulmányaihoz kapcsolódó feladata során az információs problémamegoldás folyamatát önállóan, alkotóan végrehajtani.
- Legyen tisztában saját információkeresési stratégiáival, tudja azokat tudatosan alkalmazni, legyen képes azt értékelni, tudatosan fejleszteni.

4. Tanórai tevékenységek

Általában új ismeretet feldolgozó órán vesznek részt a tanulók. A könyvtári órák folyamán csoportosan és egyénileg is kapnak feladatokat. Foglalkoztató, gyakorlati feladatoké a fő szerep az órákon, kivéve, ahol elengedhetetlen a tanári magyarázat.

A különböző dokumentumtípusokról (nyomtatott, nem nyomtatott dokumentumok) tanultak ismétlése, elmélyítése.

Könyvtári katalógusok, adatbázisok használata.

A tanult szakmákhoz tartozó témák feldolgozása többféle dokumentumtípusból, majd ebből bibliográfia készítése.

4.1. Évfolyamonkénti órakeret

Szakgimnázium

Évfolyam	Magyar nyelv és irodalom	Informatika	Egyéb
9.	4	3	igény szerint
10.	4	3	igény szerint
11.	igény szerint	igény szerint	igény szerint
12.	igény szerint	igény szerint	igény szerint

4.2. Kapcsolódás más szaktárgyakhoz – könyvtári szakórák

Kapcsolódási pontok

Magyar nyelv és irodalom:

- A tanulási képesség fejlesztése, kulturált könyvtárhasználat.
- A könyvtári információkeresés.
- Az internetes adatgyűjtés technikái, linkek használata.
- Adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével; egynyelvű szótárak, értelmező szótárak; szelekció, értékelés, elrendezés.
- Segédkönyvek, kézikönyvek, szótárak, lexikonok használata, ismeretlen kifejezések jelentésének önálló megkeresése egynyelvű szótárakban.
- Az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségei.
- Verbális és nem verbális (hangzó, képi és digitális) információk gyűjtése, szelekciója, rendszerezése, kritikája és felhasználása.
- A források megjelölése, az idézés formai és etikai szabályai, jegyzetek készítése, netikett.

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:

- Ismeretszerzés szaktudományi munkákból.
- Történelmi, társadalomtudományi, filozófiai és etikai kézikönyvek, atlaszok, lexikonok.
- Kérdések megfogalmazása a szerző esetleges elfogultságaira, tájékozottságára, rejtett szándékaira, stb. vonatkozóan.
- Az adott téma tanulmányozásához leginkább megfelelő térkép kiválasztása.
- Különböző szövegek, hanganyagok, filmek, stb. vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából.

Matematika:

- Ismerethordozók használata. Könyvek (pl. matematikai zsebkönyvek, szakkönyvek, ismeretterjesztő könyvek, lexikonok, feladatgyűjtemények, táblázatok, képletgyűjtemények).

Fizika; kémia; biológia-egészségtan:

- Az ismeretszerzés folyamatának és eredményének kritikus értékelése.
- A problémamegoldásra irányuló, hatékony információkeresés.

Vizuális kultúra:

- Tájékozódás valamely Európán kívüli kultúra művészetéről a történelmi, kultúrtörténeti összefüggések figyelembevételével.

- A tömegkommunikáció formái, a tömegkommunikációt és a mediatizált nyilvánosságot jellemző tények, modellek.
- Az audiovizuális szövegek, műsorok előállítását, nyelvi jellemzőit, közvetítését és értelmezését leíró fontosabb fogalmak és alapvető összefüggések.

Ének-zene:

- Zenei dokumentumok gyűjtése.

Technika, életvitel és gyakorlat:

- A személyes pályatervnek, elképzeléseknek, szükségleteknek megfelelő információszerezés.

Földrajz:

- Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról. Információgyűjtés internetalapú szolgáltatásokkal: időjárás helyzetkép, útvonaltervező, valutaváltó.

4.3. Kimeneti követelmények évfolyamonként

9-12. évfolyam

Legyen képes bármely, a tanulmányaihoz kapcsolódó feladata során az információs problémamegoldás folyamatát önállóan, alkotóan végrehajtani.

Legyen tisztában saját információkeresési stratégiáival, tudja azokat tudatosan alkalmazni.

Legyen képes azt értékelni, tudatosan fejleszteni

Ismerje az idézés szabályait, az anyaggyűjtés módjait nyomtatott és nem nyomtatott források felhasználásával.

4.4. Az értékelés módjai és formái

Játékos feladatok segítségével a tanulók előzetes tudásának feltérképezése. Érdemjegyet nem minden esetben kapnak az adott tárgyra vonatkozóan, ellenben fontos, hogy az órák folyamán pozitív megerősítést kapjanak az órai munkájukra. A jó válaszokat igyekszem mindig értékelni, hogy pozitív kép alakuljon ki a tanulóknál a könyvtárról, ezáltal segítve, hogy a későbbiekben váljanak könyvtárhasználóvá, olvasóvá.

A tanultak összegzése különböző témájú feladatok megoldásával zárul.

4.5. A taneszközök meghatározása

A könyvtárhasználati ismeretek oktatását a NAT, a Kerettantervek az iskola Könyvtár-pedagógiai programja határozza meg.

A tanítási órán a témától függően használunk audiovizuális eszközöket, különböző típusú dokumentumokat. A könyvtárban való keresést segítik az eligazító táblák.

5. Tanórán kívüli tevékenységrendszer

Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Verseny

A Bod Péter Könyvtárhasználati verseny megyei fordulójára szoktunk készülni. Ha több jelentkező van, mint a megengedett, akkor egy általam összeállított feladatlapot töltenek ki a tanulók. A feladatlap mindig az adott évben meghirdetett verseny témájához szokott igazodni. Próbálunk olyan feladatokat összeállítani, amelyek a versenyen is szoktak szerepelni.

A versenyre könyvtárhasználati témakörök alapján készülünk, amelyeket a tanulók nyomtatva megkapnak. Sok gyakorló feladatot kapnak, és emellett korábbi évek versenyfeladatait is meg szoktuk oldani.

Szemere Könyvtári Kutató Verseny (házi verseny)

A tanulók csapatokban versenyezhetnek. Általában 3-4 fős csapatok szoktak jelentkezni a versenyre, de előfordult már a 2 fős csapat is. A versenyfeladatokat igyekszem változatosan összeállítani, hogy mindenki találjon benne neki tetsző feladatot. Mindig van benne olyan típusú feladat, amelyhez fel kell keresni a könyvtárat. A feladatok változatosak, kapcsolódnak az oktatáshoz. A tanulóknak a feladatlapon megoldásával fejlődik a digitális kompetenciájuk, az információk kiválasztása, szelektálása, rendszerezése, kritikai gondolkodásuk. Fejlődik az önálló ismeretszerzési képességük is.

Ünnepi műsor

Kisebbségi ünnepekre, megemlékezésekre, rádiós műsort készítünk, vagy az aula kivetítőjén keresztül emlékezünk meg az adott évfordulóról. A rádiós műsor 5-6 tanuló aktív részvételével történik.

Honlap

Az iskola honlapjára neves évfordulókra készítünk közösségi szolgálatot teljesítő tanulók közreműködésével kisebbségi összeállítást, érdekességet az adott eseményről.

Az iskola honlapján tájékozódhatunk a könyvtár használatáról, szolgáltatásairól, történetéről, nyitva tartásáról, és kereshetünk az online katalógusban is.

Felhasznált irodalom

- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról http://ofi.hu/sites/default/files/attachments/mk_nat_20121.pdf (utolsó letöltés 2018.04.21.)
- 14. melléklet az 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet, 15. számú melléklete: Kerettanterv a szakközépiskolák 9-13. évfolyama számára – a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről – [Kerettanterv a szakgimnáziumok 9-12. évfolyama számára](http://kerettanterv.ofi.hu/) <http://kerettanterv.ofi.hu/> (utolsó letöltés 2018. 08. 30.)
- Dán Krisztina, Haralyi Ervinné: Könyvtárhasználati ismeretek a kerettantervben: www.nefmi.gov.hu/letolt/kozokt/konyvtar.doc (Utolsó letöltés: 2018. 08. 30.)
- Juhászné Belle Zsuzsanna: Könyvtár-pedagógia a gyakorlatban http://tanarkepzes.unideb.hu/szaktarnet/kiadvanyok/konyvtarped_a_gyakorlatban.pdf (utolsó letöltés: 2018. 08. 30.)